

Ergenlerin Öznel İyi Oluş Düzeylerinin Ebeveyn Çatışması, Öz-yeterlik ve Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*

Investigation of Adolescents' Subjective Well-Being in terms of Parental Conflict, Self-Efficacy and Demographic Variables

Yağmur SAYIN ÇAKAR**, Fatma ALTUN***

Öz: Bu çalışma kapsamında ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri üzerinde algılanan ebeveyn çatışması, öz-yeterlik ve yaş değişkenlerinin rolünü incelemek amaçlanmaktadır. Ayrıca çalışmada, öznel iyi oluşun cinsiyet, ebeveyn ile yaşama durumu, aylık gelir ve ebeveyn tutumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmektedir. Bu çalışmanın araştırma grubu 615 ortaokul ve lise öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmanın veri toplama araçlarını Kişisel Bilgi Formu, Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği ve Çocuklar için Öz-yeterlik Ölçeği oluşturmaktadır. Öznel iyi oluşun açıklanmasında kurulan modelin anlamlı olduğu ve varyansın %33'ünü açıkladığı belirlenmiştir. Buna göre ergenlerin öznel iyi oluşunda öz-yeterlik inançları pozitif, algılanan ebeveyn çatışması ise negative yönde anlamlı yordayıcılardır. Demografik değişkenlere göre incelendiğinde ise cinsiyet, ebeveynle yaşama durumu ve aylık gelirin ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinde anlamlı bir farklılaşmaya yol açmadığı, ancak ebeveyn tutumlarına göre öğrencilerin öznel iyi oluş puanlarında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Araştırma sonucunda ergenlerin öznel iyi oluşları üzerinde yüksek öz-yeterlik inançları ile güven verici ve destekleyici ebeveyn tutumlarının olumlu katkı sağladığı buna karşın ebeveyn çatışmasının olumsuz yönde etki ettiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öznel iyi oluş, algılanan ebeveyn çatışması, öz-yeterlik, ergenler.

Abstract: This study aimed to examine the role of perceived parental conflict, self-efficacy and age on subjective well-being of adolescents. In addition, the study examined whether subjective well-being differentiated with respect to gender, living with parents, monthly income, and parental attitude. The research group of the study consisted of 615 secondary school and high school students. The data collection tools of the research were Personal Information Form, Adolescent Subjective Well-Being Scale, Children's Perception of Marital Conflict Scale, and Self-Efficacy Scale for Children. It was observed that the model established in explaining the subjective well-being was meaningful and explained 33% of the variance. The results revealed that self-efficacy beliefs and perceived parental conflict were significant predictors of subjective well-being of adolescents. Findings also indicated that gender, parental status and monthly income did not cause a significant difference in students' subjective well-being, but there was a significant parental attitudes difference exist with relation to students' subjective well-being. As a result of the study, it was found that high self-efficacy beliefs and supportive parental attitudes contributed positively to the subjective well-being of adolescents, whereas parental conflict had a negative effect.

Keywords: Subjective well-being, perceived parental conflict, self-efficacy, adolescents.

Giriş

Pozitif psikoloji çalışmalarının merkezinde yer alan mutluluk kavramı, öznel iyi oluş kavramına ilginin arttığı 1950'lerde yaşam kalitesinin ölçülmesiyle başlamıştır ve yapılan bu ölçümler sonucunda öznel iyi oluş kavramı ortaya atılmıştır. İyi oluş ile yakından ilişkili olan psikolojik iyi oluş ise 1980'li yıllarda çalışılmaya başlanmış, bireyin potansiyelini ve kendini kabulünü ifade etmektedir

*Bu çalışma, Trabzon Üniversitesinde Şubat 2020 tarihinde tamamlanan birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

**Sorumlu yazar, Uzm., TED Sakarya Koleji Ortaokulu, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Birimi, Sakarya/Türkiye, ORCID: 0000-0001-8662-1104, e-posta: yagmur.6153@hotmail.com

***Doç. Dr., Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Trabzon/Türkiye, ORCID: 0000-0001-8523-7768, e-posta: faltun@trabzon.edu.tr

(Keyes, Shmotkin ve Ryff, 2002). Öznel iyi oluş, mutluluk, rahatlama ve problemlerin görelî olarak yokluğunun (Waterman, 1993) yanında, bireyin yaşamını bilişsel ve duyuşsal açıdan değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır (Diener, 1984). Buna göre kavramın önemli noktalarından birisi bireyin yaşamını kendisinin değerlendiriyor olmasıdır. Ayrıca öznel iyi oluş, depresyon ve umutsuzluk gibi olumsuz durumlar ile yaşamlarında daha az mutlu olan bireylere de odaklanmaktadır (Diener, Suh ve Oishi, 1997). Bireyin olumlu duyguları (heyecan, sevgi, sevinç, gurur) sık deneyimleyip olumsuz duyguları (nefret, öfke, üzüntü) az deneyimlemesi ve aile, kariyer, arkadaşlık ilişkileri gibi yaşamın çeşitli alanlarından yüksek doyum alması öznel iyi oluşun göstergeleri olarak belirtilmektedir (Diener, 1984).

Öznel iyi oluşun yüksek düzeyde olması bireylerin yaşamlarıyla ilgili olumlu duygu ve düşüncelerinin baskın olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle, yüksek öznel iyi oluşa sahip bireyler yaşanan olayları olumlu değerlendirme ve öncelikli olarak hoş duyguları hissetme eğilimindedirler (Diener, 2000; Fredrickson ve Joiner, 2002). Düşük öznel iyi oluşa sahip bireyler ise depresyon, anksiyete ve öfke gibi olumsuz duyguları hissetmekte ve yaşamla ilgili olayları hoş olmayan bir şekilde değerlendirmektedirler (Diener, 2000; Diener, Suh, Lucas ve Smith, 1999; Myers ve Diener, 1995).

Farklı ülkelerden 1000 kişiye 2005 yılından sonra her yıl uygulanan The Gallup World Poll anketinin sonuçlarına göre öznel iyi oluşun en büyük yordayıcıları gelir ve modern yaşam koşullarına sahip olmaktır (Diener ve Tov, 2009). Aynı çalışmada birilerine güvenmenin ve yeni şeyler öğrenmenin de öznel iyi oluşu açıkladığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, öznel iyi oluşu etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik araştırmalarda kişilik (Garcia, 2011), akademik başarı (Loveless, 2006; Piko ve Hamvai, 2010), öz-yeterlik (Telef ve Ergün, 2013) ve sosyal becerinin (Canbay, 2010) bireylerin öznel iyi oluşlarıyla ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Böylece yaşamın pek çok alanıyla yakından ilişkili bulunan öznel iyi oluş kavramı, bilimsel araştırmalarda daha fazla yer bulmaya başlamıştır.

Öznel iyi oluşun gelişiminde bireyin kişilik özelliklerinin (Baytemir, 2014; Garcia, 2011) yanında çevresel faktörlerin de (Diener ve Fujita, 1995; House, Landis ve Umberson, 1988) etkili olması, bireylerin gelişim dönemlerine ve bu dönemlerde kurulan ilişkilere dikkat etmeyi gerekli kılmaktadır. Özellikle ergenlik dönemi, bireylerin kendilerini ve dünyayı algılayışları ile ilgili yapılandırma süreçlerini içerdiği için önemli görülmektedir. Aynı zamanda ergenlik döneminin bilişsel, biyolojik ve sosyal değişimlerin yaşandığı bir geçiş süreci olduğu düşünüldürse (Yavuzer, 2012), bu dönemi daha az sıkıntılarla geçiren bireylerde hem ebeveynleriyle hem de akranlarıyla kurmuş oldukları ilişkilerinin niteliğinin önemli bir etken olduğu değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, bu dönemin bireyin ilerleyen yaşantısı üzerindeki etkileri düşünüldüğünde ergen-ebeveyn ve ergen-arkadaş ilişkilerinin oldukça önemli olduğu ifade edilmektedir (Bayraktar, 2007; Fraley ve Davis, 1997).

Çocuklar ve ebeveynleri arasında yaşanan olumsuz ilişkilerin aile içi sorunlarına yol açabildiği bilindiğinden, çeşitli ailesel faktörlerin daha detaylı incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu aile içi sorunların yoğunluğuna ve sıklığına göre çocuklarda uyum problemleri ve davranış sorunları gibi olumsuz sonuçların ortaya çıktığı bilinmektedir (Grych ve Fincham, 1990). Örneğin çocuklarda gözlemlenen depresyon, kaygı, duygusal sorunlar, sosyal çekilme, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, davranım bozukluğu ve saldırganlığa ilişkin problemlerin ebeveynler arası çatışmayla ilişkili olduğu bilinmektedir (Davies ve Cummings, 1994; Turner ve Barrett, 1998). Grych ve Fincham'a (1990) göre evlilik çatışması ile problemlî çocuk davranışları arasındaki ilişki şöyledir: (a) çocuğun ebeveyn çatışmalarına daha sık maruz kalması çocukta daha büyük sıkıntılara ve davranış sorunlarının görülmesine sebep olurken çatışmanın kesilmesi problemlî davranışların azalmasına neden olur, (b) fiziksel saldırganlık içeren evlilik çatışmaları gibi daha yoğun seviyelerine maruz kalma, çocuklarda problemlerle doğrudan ilgilidir ve çocuklarda daha fazla üzüntüye yol açar. Bu ilişkileri ortaya koyan evlilik

araştırmalarında kaynak olarak sıklıkla gözlemciler ve eşlere başvurulurken, stresli bir olayın çocuk üzerindeki etkisinin en iyi çocuğun olayla ilgili algılarıyla belirlenebileceği ve çalışmalarda çocuğun algılayış şekline de yer vermek gerektiği vurgulanmaktadır (Fincham, 1998). Kitzmann (2000), anne babaların evlilik çatışması algıları ile çocuğun arkadaş ilişkilerindeki kaliteyi incelemiş ve bu çalışmayla çocukların algılarının ebeveynlere oranla güçlü ve tutarlı ilişkiler gösterdiği sonucuna ulaşmıştır.

Ergenin aileye katılması ve ergenle kurulan iletişimin iyi düzeyde olması son derece önemli görülmektedir (Joronen ve Astedt-Kurki, 2005). Bundan dolayıdır ki Eryılmaz (2011), aile ortamını birlik ve beraberlik içerisinde ifade eden ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin olumlu yönde etkilendiğini belirtmektedir. Buna ek olarak, anne babanın ilgisiz davranması ve olumsuz anne baba tutumlarının ergenleri olumsuz etkilediği de vurgulanmaktadır (Saföz-Güven, 2008). Tek ebeveynle yaşayan, üvey ebeveynle yaşayan ve öz anne baba ile yaşayan ergenlerin yaşam doyumları incelenmiş, öz anne babası ile yaşayanların en yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu, tek ebeveynle yaşayanların ise en düşük yaşam doyumuna sahip olduğu belirlenmiştir (Antaramian, Huebner ve Valois, 2008).

Ergenlik döneminde bireyin olumlu duygular geliştirebilmesinde ailenin önemli bir etken ve koruyucu faktör olarak görülmesinin yanı sıra bireyin kişisel özelliklerinin de önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Bu kişisel faktörlerden biri öz-yeterlik kavramıdır. Bandura (1994) öz-yeterliliği, insanların yaşamlarını etkileyen olaylar üzerinde etki yaratan yeteneklerine yönelik inançları olarak tanımlamaktadır. Öz-yeterlik inançları insanların duygularını, düşüncelerini, davranışlarını ve kendilerini nasıl motive ettiklerini belirlemektedir. Bir başka deyişle insanların başkalarıyla olan ilişkilerini başarıyla yönetme yetkinliklerine olan inançları, geleceğine ve kendi yaşamlarına dair olumlu düşüncelerini etkilemektedir (Caprara ve Steca, 2005).

Bandura'ya (1994) göre güçlü bir yetkinlik inancı birçok yönden bireyin başarısını ve öznel iyi oluşunu artırır. Yeteneklerinde yüksek güvene sahip insanlar zor görevlerden kaçınmaktan ziyade onlara meydan okuyarak yaklaşırlar. Böylece bu bireyler kendilerine zorlu hedefler koyarak onlara karşı güçlü bir bağlılık duyarlar ve başarısızlık hissinden çabuk kurtulurlar. Bu sayede bireylerin kişisel başarıları artar, yaşam stresleri azalır ve depresyona karşı savunmasızlıkları azalır (Muris, 2002; Solberg ve Villarreal, 1997; Suldo ve Shaffer, 2007). Dolayısıyla, sosyal, duygusal ve akademik faktörleri içine alan öz-yeterlik kavramı incelendiğinde, ergenlerin yüksek öz-yeterliklerinin olumlu duygulara sahip olma konusunda önemli bir rol oynadığı ifade edilmektedir (Telef ve Ergün, 2013). Yapılan araştırmalar, bireylerde gözlenen yüksek öz-yeterlik algısının sosyal ilişkilere ve yaşam doyumuna olumlu katkı yaptığını (Gilman ve Hueber, 2006; İkiz ve Telef, 2013), öz-yeterlik ile öznel iyi oluş arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu (Certel, Bahadır, Saracaloğlu ve Varol, 2015) ortaya koymaktadır.

Özetle, pozitif psikoloji odaklı kavramlarından biri olan öznel iyi oluş, günümüzde araştırılmaya gerek duyulan kavramlardan biridir ve özellikle gelişim özellikleri ve yaşadıkları değişimler göz önüne alındığında, ergenlik döneminde öznel iyi oluşun araştırılması önemli hale gelmektedir. Ayrıca ebeveynler arası ilişkinin aile dinamiklerinden biri olduğu düşünüldüğünde, çatışmaların ergenin ruh sağlığına olan etkisinin de önemli olduğu değerlendirilmektedir. Bu bilgiler ışığında bu çalışmanın amacı, ergenlerin öznel iyi oluşlarının açıklanmasında algılanan ebeveyn çatışması, öz yeterlik ve yaş değişkenlerinin yordayıcı rolünü incelemektir. Ergenlerin öznel iyi oluşlarını aile geliri, ebeveyn birliktelik durumu ve anne-baba tutumları açısından incelenmesi de araştırmanın diğer bir amacıdır.

Yöntem

Nicel araştırma yaklaşımına göre gerçekleştirilen bu çalışma, korelasyon ve nedensel karşılaştırma yöntemine uygun olarak yapılmıştır. Korelasyonel araştırmalar, betimsel

araştırmaların bir türü olan iki ya da daha fazla değişken arasındaki mevcut ilişkiyi ortaya koyan çalışmalardır; nedensel karşılaştırma araştırmaları ise çeşitli insan grupları arasındaki mevcut farklılıkları saptamaya çalışır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Bu yöntemlerin her ikisi de değişkenlere herhangi bir müdahalede bulunulmaksızın var olan ilişkiyi ortaya koymaya çalıştığı için neden sonuç ilişkisi kesin olarak belirlenemez.

Çalışma grubu

Çalışma grubu, tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan ve aynı zamanda işgücünden, zamandan ve maddiyattan tasarruf etmeyi sağlayan uygun örnekleme göre belirlenmiştir. Uygun örnekleme, kolayca ulaşılabilen bir örneklemin seçilip verilerin bu kişilerden toplanmasını ifade etmektedir. Bu yöntemin sağladığı avantajların yanında, yeterli düzeyde zengin verinin toplanması konusunda dezavantaja da sahiptir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012).

Bu araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde öğrenim gören 615 (Kadın= 307, %49,9, Erkek= 299, %48,6, Belirtmeyen= 9, %1,5) ortaokul (190, %30,9) ve lise (425, %69,1) öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin 384'ü (%62,4) ebeveynlerinin tutumlarını güven verici, destekleyici-hoşgörülü olarak algılamakta, 37'si (%6) baskıcı ve otoriter, 52'si (%8,5) dengesiz ve kararsız, 94'ü (15,3) koruyucu olarak algılamaktadır. Ailelerin çoğunluğunun geliri orta düzeydeyken (244, %39,7), 197'si (%32) düşük, 141'i (%22,9) yüksek gelire sahiptir. Ebeveyn ile yaşama durumu incelendiğinde, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (547, %88,9) her iki ebeveyniyle beraber yaşarken geri kalan kısmının (64, %10,4) tek ebeveyni ile beraber yaşadığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin genel yaş ortalaması ise 14,77'dir (SS = 1,76; En Düşük= 11; En Yüksek= 19).

Veri toplama araçları

Bu araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Ergen Özel İyi Oluş Ölçeği, Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği ve Çocuklar için Öz-yeterlik Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formu

Konuyla ilgili alan yazın taraması sonucunda araştırmacılar tarafından hazırlanan demografik bilgi formunda cinsiyet, yaş, ebeveyn tutumu, ebeveynle yaşama durumu ve aylık gelir değişkenlerine dair sorular yer almaktadır. Formda yer alan aylık gelir sınıflaması için Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) 2016 yılına ait %20'lik gelir dilimleri aralıklarından yararlanılmıştır (TÜİK, 2020). Buna göre, çok düşük (0-1600 TL), düşük (1601-2582 TL), orta (2586-4850 TL), yüksek (4851-9925 TL) ve çok yüksek gelir grubu (9926 TL ve üstü) arasında beşli bir derecelendirme oluşturulmuştur. Ebeveyn tutumları ise "Baskıcı ve Otoriter", "Güven Verici, Destekleyici ve Hoşgörülü", "Dengesiz ve Kararsız", "İlgisiz ve Kayıtsız" ve "Koruyucu" olarak sınıflanmış ve birer cümle ile bu tutumların ne anlama geldiği katılımcılara açıklanmıştır.

Ergen özel iyi oluş ölçeği

Ölçek, ergenlerin yaşamın çeşitli alanlarındaki doyumlarını ve olumlu duygulanımlarını ölçmek amacıyla Eryılmaz (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, aile ilişkilerinde doyum, yaşam doyumunu, olumlu duygular ve önemli kişilerle ilişkilerde doyum olmak üzere dört faktörden oluşmaktadır. Toplam 15 maddeden oluşan dördümlü Likert tipi ölçekten elde edilen toplam puanın yüksek olması bireylerin özel iyi oluş düzeylerinin de yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin geçerlik çalışması kapsamında yapılan faktör analizi sonucunda, ölçek maddelerinin toplam varyansının % 61,64'ünü açıkladığı görülmüştür. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik değeri 0,87, Sperman-Brown değeri ise 0,83'tür. Ayrıca bu çalışma kapsamında ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve 0,85 olarak belirlenmiştir.

Çocukların evlilik çatışmasını algılaması ölçeği

Grych ve Fincham (1992) tarafından çocukların ebeveynlerinin çatışmasını nasıl algıladıklarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçek, Ulu ve Fışiloğlu (2004) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçeğin Türkçe formu 35 maddeden oluşmakta ve "Doğru" "Bazen/Biraz Doğru" "Yanlış" şeklinde derecelendirilmektedir. "Doğru" 2 puan, "bazen – biraz doğru" 1 puan ve "yanlış" 0 olarak puanlanmaktadır. Ölçekte ters puanlanan maddeler, 1, 2, 6, 9, 15, 19, 20, 25, 28, 34'tür. Ölçeğin her bir boyutundan alınan yüksek puanlar olumsuzluğa ve katılımcıların anne-baba çatışmasını olumsuz algıladıklarına işaret etmektedir. Özgün ölçek formunun iç tutarlılık katsayıları 0,78 ve 0,90 arasında değişkenlik göstermektedir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanan formunda "tehdit", "çatışma özellikleri" ve "kendini suçlama" alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları sırasıyla 0,78, 0,84 ve 0,77 olarak belirlenmiştir (Ulu ve Fışiloğlu, 2004). Ölçeğin iki haftalık test-tekrar test tutarlılığı Ulu ve Fışiloğlu (2004) tarafından 0,88, 0,77 ve 0,77 olarak hesaplanmıştır. Ölçek 9-12 yaş grubu için geliştirilmiş olsa da farklı yaş gruplarıyla (13-14) yapılan çalışmalar sonucunda geçerli ve güvenilir olduğu ortaya koyulmuştur (Bickham ve Fiese, 1997). Bu çalışma kapsamında ise ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,90 olarak belirlenmiştir.

Çocuklar için öz-yeterlik ölçeği

Çocuklar için öz-yeterlik ölçeği, Muris (2001) tarafından 14-17 yaş aralığındaki çocukların öz-yeterliklerini incelemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin sosyal, akademik ve duygusal olmak üzere üç alt boyutu vardır. Geliştirilen ölçek toplam 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmaları Telef ve Karaca (2012) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek, "1 = hiç", "5 = çok iyi" değerlerini alan beşli Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan puanların yüksek olması öz-yeterlik düzeyinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin iç tutarlık katsayıları ölçek geneli için 0,86 elde edilirken, "akademik" alt boyut için 0,84, "sosyal" alt boyut için 0,64, "duygusal" alt boyut için 0,78 elde edilmiştir. Ölçeğin alt boyutları kapsamında gerçekleştirilen test-tekrar test güvenilirlik katsayıları 0,75 ile 0,89 arasında değişiklik göstermiştir. (Telef ve Karaca, 2012). Ölçeğe ait ikinci çalışmayı yine Muris (2002), 596 öğrenci ile Belçika'da 12-19 yaş aralığını kapsayan bir çalışmayla ortaya koymuştur. Bu çalışma sonucunda, Cronbach alfa katsayısı genel öz-yeterlik için 0,90, "akademik" alt boyut için 0,84, "sosyal" alt boyut için 0,82, "duygusal" alt boyut için 0,86 olarak belirlenmiştir (Muris, 2002). Bu araştırmanın örneklemini için ölçekten elde edilen Cronbach alfa değeri 0,87'dir.

İşlem

Araştırma için öncelikle ölçeklerin kullanımı ile ilgili ölçek sahiplerinden izin alınmıştır. Ardından, Karadeniz Teknik Üniversitesinden 21.02.2018 tarih ve 82554930 sayılı etik kurul onayı alındıktan sonra verilerin toplanması için İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden 13.08.2018 tarih ve 59090411-44-E.7577916 sayılı uygulama izni alınmıştır. Belirlenen okulların idarecileri ve psikolojik danışmanlarıyla iletişime geçilerek eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde uygulamanın yapılabileceği sınıflar ve zamanlar belirlenmiştir. Araştırma öncesinde öğrencilerin velilerine ve kendilerine araştırmanın amacı ve toplanan bilgilerin yalnızca bu araştırma kapsamında kullanılacağı yönünde bilgilendirmeler yapılmıştır ve onayları alınmıştır. Ölçme araçları belirlenen sınıflarda ve zaman aralıklarında, araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere birinci araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Uygulama sürecince araştırma ve yayın etiğine uygun hareket edilmiştir. Ölçeklerin uygulanması yaklaşık 30 dakika sürmüştür.

Verilerin analizi

Analiz aşamasında SPSS programının 23.0 versiyonu kullanılmıştır. Analize başlamadan önce George ve Mallery'in (2010) belirttiği şekilde basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiş, verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı basıklık ve çarpıklık değerleri ile test edilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda değerlerin -1,5 ile +1,5 arasında değiştiği ve normallik

dağılımının sağlandığı elde edilmiştir. Araştırma değişkenlerinin normallik dağılımına ilişkin tanımlayıcı bilgileri Tablo 1’de özetlenmiştir. Veri analiz teknikleri olarak Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı, çoklu regresyon analizi, bağımsız gruplar *t* testi, tek faktörlü ANOVA ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Burada Kruskal Wallis’in tercih edilme nedeni farklılığın araştırıldığı grupların büyüklüğüdür. Bu noktada, her grup için $n > 15$ varsayımı karşılanmamaktadır ve parametrik olmayan işlem yapılarak hata payının azaltılması hedeflenmiştir.

Tablo 1

Araştırmanın Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	N	En Düşük	En Yüksek	Ort.	SS	Çarpıklık	Basıklık
Öznel İyi Oluş	612	1,93	4,00	3,23	0,43	-0,37	-0,24
Ebeveyn Çatışma Algısı	612	0,00	1,53	0,43	0,30	1,07	0,91
Öz-yeterlik	612	1,00	5,00	3,32	0,65	-0,03	0,02
Yaş	612	11	19	14,77	1,77	-0,20	-0,67

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın bulguları iki temel başlık altında sunulmuştur. İlk başlık altında öznel iyi oluşun yordanması ile ilgili analiz sonuçları yer almaktadır. Demografik değişkenlere göre öznel iyi oluşun incelendiği ikinci başlık altında ise her değişken için alt başlıklar oluşturularak bulgular raporlaştırılmıştır.

Öznel iyi oluşun yordanmasına ilişkin bulgular

Öznel iyi oluş üzerinde çatışma algısı, öz-yeterlik ve yaş değişkenlerinin rolü çoklu regresyon analizi ile incelenmiştir. Regresyon analizi yapılmadan önce bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin yüksek olması ($r = 0,90$ ve üzeri) olarak ifade edilen çoklu doğrusal bağlantı problemini (Pallant, 2016) tespit etmeye yönelik olarak değişkenler arasındaki korelasyonlar incelenmiştir. Tablo 2’de yer alan ilişkiler incelendiğinde en yüksek ilişkinin 0,51 olduğu, bağımsız değişkenler arasında ise bu katsayının 0,32’yi geçmediği görülmüştür. Bu durum kurulan modelde çoklu doğrusal bağlantı probleminin olmadığını göstermektedir.

Tablo 2

Öznel İyi Oluş ile Çatışma Algısı, Öz-Yeterlik ve Yaş Değişkenleri Arasındaki İlişkiler

Değişkenler	1	2	3	4	Ortalama	SS
1. Öznel İyi Oluş	-	-0,41**	0,51**	-0,12**	3,23	0,43
2. Çatışma Algısı		-	-0,32**	0,12**	0,43	0,30
3. Öz-yeterlik			-	-0,18**	3,32	0,65
4. Yaş				-	14,77	1,77

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$.

Yordayıcı değişkenler arasındaki ilişkinin ortaya konmasının ardından çoklu doğrusal regresyon analizi işlemi gerçekleştirilmiştir. Kurulan bu modelde Durbin-Watson testi ile oto korelasyon durumu incelenmiş, çıkan değer (1,939) beklenen sınır değerleri (1,5 - 2,5) arasında olduğu görülmüştür (Küçülsille, 2010). Çoklu doğrusal regresyon analizi modelinin anlamlı olduğu ($F(3,608) = 102,25$, $p < 0,01$) tespit edilmiştir. Buna göre algılanan ebeveyn çatışması, öz-yeterlik ve yaş olarak seçilen yordayıcı değişkenlerin ölçüt değişken olan öznel iyi oluşu açıkladığı varyans %33’tür ($R = 0,57$, $R^2 = 0,34$, $\Delta R^2 = 0,33$).

Çoklu regresyon modelinde değişkenlerin öznel iyi oluşu açıklayan katsayıların bulgularına Tablo 3’te yer verilmiştir. Tablo 3’te görüldüğü üzere ebeveyn çatışma algısı ve öz-yeterlik değişkenleri öznel iyi oluşa ait varyansın açıklanmasında anlamlı düzeyde katkı sağlamaktadır.

Bu değişkenlerin yordayıcılık gücü ebeveyn çatışma algısı ($\beta = -0,28$, $p < 0,01$) ve öz-yeterlik ($\beta = 0,42$, $p < 0,01$) şeklindedir. Yaş değişkeninin ($\beta = -0,01$, $p > 0,05$) modele anlamlı katkısının olmadığı sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu bulgular, bu araştırma çerçevesinde ergenlerin öznel iyi oluşlarını etkileyen en önemli değişken olduğu söylenebilir.

Tablo 3

Çoklu Regresyon Modelinde Öznel İyi Oluşu Açıklayan Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standart Katsayılar	t	p	R	R ²	F
	B	SH	β					
Sabit	2.53	0,16	-	15.90	0,00	0,57	0,34	102,25
Ebeveyn Çatışma Algısı	-0,41	0,05	-0,28	-8.06	0,00			
Öz-yeterlik	0,28	0,02	0,42	11.85	0,00			
Yaş	-0,01	0,01	-0,01	-0,40	0,68			

Demografik değişkenler açısından öznel iyi oluşun incelenmesine ilişkin bulgular

Bu bölümde ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin sırası ile cinsiyet, ailenin aylık gelir düzeyi, tek ebeveynli olup olmama durumu ve algılanan ebeveyn tutumuna göre farklılaşım farklılaşmadığının incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular sunulmaktadır.

Cinsiyet değişkenine ilişkin bulgular

Öznel iyi oluşun demografik değişkenlere göre farklılıklarını belirtmeye yönelik ele alınan ilk değişken cinsiyettir. Cinsiyet değişkenine göre ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki farklılıkları belirlemek amacıyla bağımsız t-testi yapılmıştır. Bu noktada öncelikle Levene homojenlik testi sonuçları incelenmiş ($F = 0,17$, $p = 0,678$) grupların homojen dağıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 4'te belirtilen analiz sonucunda kadın ve erkek öğrencilerin öznel iyi oluş puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($t = -.78$, $sd = 604$, $p = 0,431$).

Tablo 4

Öznel İyi Oluşun Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Değişken	Cinsiyet	n	Ort.	SS	sd	t	p
Öznel İyi Oluş	Kadın	307	3,22	0,44	604	-0,78	0,431
	Erkek	299	3,24	0,42			

Aylık gelir değişkenine ilişkin bulgular

Katılımcıların öznel iyi oluş düzeyinin ailenin aylık gelirine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. ANOVA varsayımları arasında olan varyans homojenliği Levene testi ile kontrol edilerek grupların homojen dağıldığı sonucuna ulaşılmıştır ($F = 2,29$, $sd = 2$, $p = 0,103$). Sonuçlar Tablo 5'te özetlenmiştir. Tablo incelendiğinde ergenlerin öznel iyi oluşunun, ailelerinin aylık gelirine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($F(2, 579) = 1,69$, $p = 0,185$).

Tablo 5

Öznel İyi Oluşun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu

		KT	sd	KO	F	p
Öznel İyi Oluş	Gruplar Arası	0,63	2	0,31	1,69	0,185
	Gruplar İçi	107,58	579	0,19		
	Toplam	108,21	581			

Not: KT: Kareler toplamı, KO: Kareler ortalaması.

Ebeveynle yaşama durumuna ilişkin bulgular

Ergenlerin öznel iyi oluşlarının ebeveynle yaşama durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için öncelikle grupların homojenliği kontrol edilmiş ve Levene testi sonuçlarına göre varyans homojenliğinin sağlandığı tespit edilmiştir ($F = 1,56, p = 0,212$). Daha sonra bağımsız gruplar t -testi yapılmıştır. Tablo 6'da özetlenen sonuçlara göre tek ebeveynle yaşayan öğrenciler ile ebeveynleri ile yaşayan öğrencilerin öznel iyi oluş puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t = 1,03, sd = 609, p = 0,305$).

Tablo 6

Öznel İyi Oluşun Ebeveynle Yaşama Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Değişken	Ebeveynle Yaşama Durumu	n	Ort.	SS	sd	t	p
Öznel İyi Oluş	Tek Ebeveynle Yaşama	64	3,18	0,38	609	1,30	0,305
	Ebeveynler ile Yaşama	547	3,24	0,43			

Algılanan ebeveyn tutumlarına ilişkin bulgular

Öznel iyi oluşun algılanan ebeveyn tutumlarına göre farklılaşma durumu Kruskal Wallis ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 7'de belirtilmiştir. Öznel iyi oluşun ($X^2 = 87,87, p = 0,00$) ebeveyn tutumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucu elde edilmiştir. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla ikili karşılaştırmalar Mann Whitney U testi ile yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ebeveyn tutumu güven verici, destekleyici ve hoşgörülü (medyan=333) olan öğrencilerin öznel iyi oluş puanlarının ebeveynleri baskıcı ve otoriter ($U=3260, Z = -5,44, p < 0,05$), dengesiz-kararsız ($U= 3918, Z = -7,12, p < 0,05$), ilgisiz-kayıtsız ($U = 1276, Z = -2,24, p < 0,05$) ve koruyucu ($U= 11966, Z = -5,07, p < 0,05$) olanlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca ebeveyn tutumlarını koruyucu (medyan=237) olarak algılayan ergenlerin, öznel iyi oluş düzeyinin dengesiz-kararsız ($U=1846,500, Z= -3,856, p < 0,05$) olarak algılayanlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 7

Öznel İyi Oluşun Ebeveyn Tutumlarına Göre Farklılaşma Durumu

Değişken	Gruplar (Ebeveyn Tutumları)	N	Sıra Ortalaması	X^2	sd	p	Farkın kaynağı
Öznel İyi Oluş	a. Baskıcı ve Otoriter	37	107,11	87,87	4	0,00	b>a,c,e
	b.Güven Verici, Destekleyici ve Hoşgörülü	384	234,30				
	c. Dengesiz ve Kararsız	52	101,85				
	d.İlgisiz ve Kayıtsız	11	122,05				
	e. Koruyucu	94	174,80				
	Toplam	578				e>c	

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışma bulgularının tartışıldığı bu bölüm iki alt başlık halinde sunulmaktadır. İlk bölümde çalışmanın temel amacı kapsamında öznel iyi oluşu yordayan faktörler ele alınmaktadır. İkinci bölümde ise öznel iyi oluşun çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular tartışılmaktadır.

Öznel iyi oluşu yordayan faktörler

Araştırmanın temel amacı algılanan ebeveyn çatışması, öz-yeterlik ve yaş değişkenlerinin ergenlerin öznel iyi oluşlarını yordayıcı rollerinin incelenmesidir. Araştırma bulguları algılanan ebeveyn çatışmasının ergenlerin öznel iyi oluş düzeyini anlamlı düzeyde ve negatif yönde yordadığını ortaya koymaktadır. Alan yazın incelendiğinde ebeveyn çatışmasının öznel iyi oluşa etkisini ele alan araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmaların ise

yoğunlukla saldırganlık (Kinsfogel ve Grych, 2004; Shelton ve Harold, 2007), depresyon (Davies ve Lindsay, 2004), uyum ve davranış problemleri (Abalı, Onur, Gürkan, Çelik ve Tüzün, 2006; Ercan, 2008; Grych ve Finchman, 1990; Koss vd., 2011; Öztürk ve Uluşahin, 2008; Savi, 2008) ile algılanan ebeveyn çatışması ilişkisini ortaya koymaktadır. Daha çok patolojik durumları inceleyen bu çalışmaların sonucunda ise ebeveyn çatışması ile pozitif yönde bir ilişkinin bulunduğundan söz edilmiştir. Ortaya çıkan psikopatolojinin yanı sıra ebeveyn çatışmasına maruz kalan ergenin kendi yaşamını nasıl değerlendirdiği, ne düzeyde yaşam doyumuna sahip olduğu ve yine ne düzeyde olumlu duygulara sahip olduğunun ortaya koyulması gerektiği düşünülmektedir. Bu amaçla bu çalışmadan elde edilen veriler, aile ilişkilerine bağlı olarak öznel iyi oluşun değişimini araştıran çalışmaları (Amato, Loomis ve Booth, 1995; Jekielek, 1998; Shek, 2000) destekler niteliktedir. Örneğin Amato ve diğerleri (1995), ebeveyn çatışmasının çocuğun iyi oluşunu olumsuz etkilediğini ortaya koymakla beraber boşanmanın hemen ardından bu çocukların iyi oluş düzeylerinin arttığı belirtilerek bu durumun önemine vurgu yapılmıştır. Alan yazın incelemesi sonucunda ergenin ailesel ihtiyaçlarının, tutarlı, uyumlu ve huzurlu bir aile ortamıyla beraber anlaşıldığını hissetmek, aileyle birlikte etkinlikte bulunmak ve sağlıklı ilişki kurmak olduğu görülmektedir (Eryılmaz, 2011). Bu durum ebeveyn çatışmasına maruz kalan bir ergenin, bahsedilen bu ihtiyaçlarının karşılanamayacağını ve böylece ergenin yaşamı bir bütün olarak olumlu değerlendiremeyeceğini, yani yüksek öznel iyi oluşa sahip olamayacağını düşündürmektedir.

Bu araştırmanın bulgularına göre öz-yeterlik inancının ergenlerin öznel iyi oluşlarını pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Alan yazında öz-yeterliğin öznel iyi oluş üzerindeki anlamlı etkisini ortaya koyan ve bu çalışmanın bulguları ile örtüşen pek çok araştırma (Caprara, Steca, Gerbino, Paciello, Vecchio, 2006; Cicognani, Albanesi ve Zani, 2008; İkiz ve Telef, 2013; Telef ve Ergün, 2013; Tong ve Song, 2004) bulunmaktadır. Kişisel bir kaynak olarak ifade edilen öz-yeterlik inancının bireyin öznel değerlendirmelerini önemli düzeyde etkilediği bilinmektedir. Ayrıca öz-yeterlik inancı problem çözme becerilerini de etkili hale getirdiğinden (Bandura, 1977) öz yeterlik inancı yüksek olan ergenlerin stres verici durumlarla baş edebilmesinin daha kolay olabileceği yorumu yapılabilir. Ergenlik döneminde akran ilişkilerinin yeri düşünüldüğünde, ergenin kendini sosyal anlamda yeterli hissediyor olması, yalnızlık ve uyumsuzluk yaşamayıp, sağlıklı bir arkadaşlık ilişkisi sürdürerek olumlu duygulara sahip olabileceği de düşünülmektedir. Böylece öz-yeterlik inancı, bireyin ergenlik dönemindeki değişimlerle baş etmesini kolaylaştırıcı bir etmen olarak ele alınabilir.

Araştırmada kurulan modelin son yordayıcı değişkeni yaştır ve elde edilen bulgular yaşın modele anlamlı düzeyde katkı sağlamadığını göstermektedir. Yani yaş arttıkça öznel iyi oluş düzeyinde anlamlı bir değişim yaşanmamaktadır. Yaş ile öznel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki olmadığını gösteren destekleyici nitelikte farklı araştırmalar da mevcuttur (Medley, 1980; Şahin ve Karabeyoğlu, 2010; Topuz, 2013). Bazı araştırmacılar ise (Eryılmaz ve Ercan, 2011; Harry, 1976) yaşa vurgu yapmak yerine, farklılığın yaşam evreleri arasında olabileceğine odaklanarak yaşam evreleri arasındaki farklılığı ortaya koymaya çalışmışlardır. Eryılmaz ve Ercan (2011) 14-17, 19-25 ve 26-45 yaş aralıklarıyla yürüttükleri çalışmada 19-25 yaş grubunun daha düşük öznel iyi oluşa sahip olduğunu belirtmektedir. Her yaş döneminin ihtiyaçları kendine özgü nitelikler taşıdığından olası farklılığı yaş dönemleri arasında aramak daha manidar görülmektedir. Bu çalışmada farklılığın olmayışı, olası farklılıkların sadece ergenlik dönemi içinde aranmış olmasıyla açıklanabilir. Regresyon öncesi yapılan işlemlerde bu örnekteki ergenlerin öznel iyi oluş puanları ile yaş değişkeni arasında etki düzeyi düşük de olsa negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu durum ilk ergenlik dönemi itibarıyla öğrencilerin, aile ve çevrenin desteği ile biyolojik, psikolojik ve sosyal alanlardaki değişimlere uyum sağlayabildikleri, dolayısıyla öznel iyi oluş düzeylerinde farklılık yaşanmadığı düşünülebilir. Ayrıca yaşın artmasıyla akademik anlamda daha yoğun çabaya ihtiyaç duyulduğu ve öğrencinin kendisiyle beraber ailesinin de beklentilerinin artmasına karşın aileden ve çevreden alınan desteklerin uyumu arttırdığı söylenebilir.

Demografik değişkenler açısından öznel iyi oluş

Araştırmanın amaçları doğrultusunda yapılan analizler sonucunda, ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı, bazı değişkenler açısından ise farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bu değişkenlerden ilk olarak öznel iyi oluşun cinsiyet ile ilişkisi ele alınmıştır. Analizler sonucunda, cinsiyet ile öznel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Bu bulgu alan yazında lise öğrencileri (Katja, Paivi, Marja-Terttu ve Pekka, 2002; Özen, 2005; Tong ve Song, 2004) ve ortaokul öğrencileri (Mahon, Yarcheski ve Yarcheski, 2005) ile yapılan birçok çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir. Bu bulgulardan farklı olarak, lise ve üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalar sonucunda erkeklerin öznel iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğunu gösteren araştırma bulgularının yanı sıra (Ben-Zur, 2003; Saföz-Güven, 2008) kız öğrencilerin öznel iyi oluşlarının erkeklerden daha yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmalara da rastlanmaktadır (Deswal ve Sanhi, 2015; Reisoğlu, 2014; Sezer, 2010). Bu durumda, alanyazında cinsiyet ile öznel iyi oluş arasındaki ilişki ile ilgili farklı sonuçların yer aldığı söylenebilir. Bu çalışmada elde edilen, ergenlerde öznel iyi oluşun cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgusu, toplumsal cinsiyet rollerindeki değişimle ve örneklemin seçildiği bölge olan İstanbul'un gelişmişliği ile açıklanabilmektedir. Her ne kadar örneklem kozmopolit bir şehirden alınmış olsa da, Türkiye'de özellikle geçmiş yıllarda daha fazla ataerkil aile yapısının hâkim olması ve kız çocuklarının daha korumaya muhtaç olduğu algısıyla hareket edildiği düşünülmektedir. Dolayısıyla, günümüzde ataerkil aile yapısının da eskiye oranla azaldığı, ailelerin erkekler kadar kız çocuklarına da daha fazla özgürlük tanıdığı bilinmektedir. Cinsiyet ayrımının azalmasının yanı sıra özellikle örneklemin seçildiği İstanbul'da eğitim imkânlarından kadın ve erkeklerin aynı oranda yararlandığı göz önünde bulundurulduğunda, cinsiyet ile öznel iyi oluş arasında anlamlı bir farklılığın olmayışı daha iyi anlaşılabilir. Yine araştırmanın örneklemini dikkate alındığında, aynı şartlarda öğrenim gören kız ve erkek ergenlerin benzer gelişim dönemlerine sahip olması ve kültürel paylaşımlarla birbirlerini etkilemelerinin bir sonucu olarak farklılığın olmadığı düşünülebilir.

Bu araştırma sonucunda, ergenlerin öznel iyi oluş puan ortalamalarının aile geliri düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bu çalışmanın bulguları, alanyazında benzer yaş grubundaki ergenlerle yapılan çalışmalarda (Çakır, 2015; Reisoğlu, 2014; Topuz, 2013) elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Sözü edilen bu çalışmalar, gelir düzeyi ve öznel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını ortaya koymuştur. Diğer yandan, gelir düzeyinin öznel iyi oluşla düşük düzeyde ilişki gösterdiği çalışmalar da bulunmaktadır (Diener, Oishi ve Lucas, 2003). Örneğin üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmaların (Kermen, 2013; Tuzgöl-Dost, 2010) sonuçlarına göre yüksek gelir grubunda bulunanların öznel iyi oluşlarının düşük gelir grubundakilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Yüksek gelir düzeyinin bireyin temel ihtiyaçlarını karşılayıp daha üst düzey ihtiyaçlara yönelmesinde önemli bir araç olduğu bilinmektedir. Fakat yapılan mutluluk ve memnuniyet çalışmalarında tek başına gelir düzeyinin açıklayıcı olmadığı görülmektedir (Servet, 2017). Nitekim bu çalışmada gelir düzeylerine göre öğrencilerin öznel iyi oluşlarında anlamlı farklılığın bulunmaması da bu yönde bir gösterge olabilir. Bu durumda bireylerin ihtiyaçlarını gelir düzeylerine göre belirleyip yaşam koşullarını buna göre düzenleyebilmesi önemli görülmektedir. Çirkin ve Göksel (2016) tarafından yapılan çalışmada belirtildiği gibi, bireyin mutluluğu üzerinde mutlak geliri değil göreceli olarak bu gelirin algılanış biçimi daha etkilidir.

Aile yapısının ergenlerin öznel iyi oluş düzeyi üzerindeki etkisi dikkate alındığında bu çalışmadan elde edilen bulgular, ebeveynle yaşama durumu ile ergenin öznel iyi oluşu arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını göstermektedir. Bu bulgu, Diener ve diğerleri (2003) ile Kartal'ın (2013) ebeveynle yaşama durumunun öznel iyi oluşa anlamlı bir etki etmediğine dair elde ettikleri araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Emery'ye (2012) göre çatışma yaşamadan ayrılığa şahit olan bir çocuk, çatışmayla büyüyen bir ailenin çocuğundan daha fazla işlevsellik göstermektedir. Başka bir ifade ile çatışmaya şahit olmadan ayrılık sürecinden çıkan

çocuklar işlevselliğini kaybetmemektedir. Öyle ki tek ebeveynli çocukların ailelerinden ilgi ve sevgi görebildiklerini bildirdikleri çalışmalar (Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü [ATHGM], 2011) bu görüşü desteklemektedir. Aslında, ebeveynlerin boşanması, anne ya da babanın vefatı, ebeveynlerden birinin çeşitli nedenlerden dolayı ayrı bir evde yaşıyor olmasını kapsayan ebeveynle yaşama durumu, ergenlik döneminde yoğun olarak hissedilen aile desteği ihtiyacının ne düzeyde karşılandığına dikkat çekmektedir. Dolayısıyla bu çalışma odağında ele alındığında, tek ebeveyniyle yaşayan çocukların her daim ihtiyacı olan sevgi, iletişim ve ilgiyi karşılama konusunda tek ebeveynin de yeterli olabileceği ya da ebeveynler ayrı iken de bu ihtiyacın tutarlı tutumlarla karşılanabileceği değerlendirilmektedir. Bu durumun temel nedeni ise ergenlerin mutluluğu anne ve babasıyla birlikte yaşamaktan çok sevgi ve ilgi ihtiyaçlarının doyurulmasında aradıkları şekilde yorumlanabilir.

Bu çalışmada ailelerini “demokratik-güven verici” olarak algılayan ergenlerin, ailelerini “baskıcı-otoriter”, “dengesiz-kararsız” ya da “koruyucu ve ilgisiz-kayıtsız” algılayanlara göre daha yüksek öznel iyi oluşa sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Ayrıca ebeveynlerini “koruyucu” olarak algılayanların öznel iyi oluş düzeylerinin, “dengesiz-kararsız” olarak algılayanlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu da bulgular arasındadır. Ergenlerin öznel iyi oluş puanları sıralandığında, en yüksek puana sahip olanların aile tutumunu demokratik olarak algılayanlar olduğu, sonrasında koruyucu tutum, ardından ilgisiz-kayıtsız tutum, dördüncü sırada otoriter tutumun izlediği, dengesiz-kararsız tutumun ise en düşük öznel iyi oluş puanlarına sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, aile içi ilişkilerin öznel iyi oluş etkilediğine dair araştırmaları (örneğin, Chou, 1999) desteklemektedir. Hatta Eryılmaz (2012), demokratik ve izin verici ebeveyn tutumunun, olumlu iletişimin ve birlikte etkinlikte bulunmanın ergenlerde öznel iyi oluşu artırdığını ortaya koymaktadır. Yine Kulaksızoğlu’na (1989) göre ergenlerinin annelerinin demokratik tutum gösteriyor olması ergenlerin genel sorunları daha az gösterdiği anlamına gelmektedir. Ayrıca, demokratik anne baba tutum puanları arttıkça benlik saygısı (Aktaş, 2011) ve kendini kabul düzeyi puanlarının da arttığı bilinmektedir (Karabeyeser, 2013). Bu çalışma bulgusunun desteklediği çalışmalar incelendiğinde, ebeveyn tutumlarını demokratik-hoşgörülü algılayan üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının ihmalkâr ve otoriter algılayan akranlarına göre daha yüksek bulunduğu görülmektedir (Özkan, 2014). Bununla birlikte, ebeveynlerini demokratik ebeveyn tutumuyla algılayan öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Eken, 2010; Fletcher, Walls, Cook, Madison ve Bridges, 2008; Nur-Şahin, 2011). Dolayısıyla, ergenlerin yüksek öznel iyi oluş düzeyleri ile gelişim sürecini tüm alanlarıyla sağlıklı bir şekilde tamamlamaları noktasında demokratik ebeveyn tutumunun önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Bu bulgu, araştırmanın bir önceki bulgusunu desteklemekte ve aile yapısından ziyade aile içerisinde iletişimin önemine vurgu yapmaktadır. Bu noktada, ebeveynler tarafından aile içinde sağlıklı iletişim ve sıcak bir ilişki kurulabilmesinin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Bir başka ifade ile disiplin dengesinin her şeyden kısıtlamadan ve bireyin düşüncelerine de önem vererek kurabilmesi ve ebeveyn-çocuk dengesinin yapıcı sınırlar oluşturarak sağlanabilmesi ergenlerde öznel iyi oluşu artırmakla beraber genel ruh sağlığına da olumlu katkı sağlayacaktır. Bu bakış açısıyla, çevresi tarafından anlaşılma ihtiyacının karşılanması ve olası çatışmaların yaşanmaması ergenlerin öznel iyi oluşlarını arttıran temel etmenler olarak ifade edilebilir.

Sonuç olarak, ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerini kişisel ve ailesel bazı değişkenler odağında ele alan bu çalışma bulgularının ergenlerin öznel iyi oluşlarını artırmaya yönelik politikaların geliştirilmesine, önleyici ve iyileştirici rehberlik hizmetlerinin planlanmasına anlamlı katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda, özellikle öğrencilerin öz-yeterlik inançlarını artırmaya yönelik yapılacak bireysel psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri temelinde ailesel faktörleri de içinde bulunduran uygulamalara yer verilmesi önem arz etmektedir. Bu sayede, eğitim ve ruh sağlığı alanlarının temel hedefleri arasında olan bireylerde öznel iyi oluşu artırma konusunda etkin uygulamalar geliştirilebilir. Bununla birlikte, bu çalışmanın bazı

sınırlılıkları bulunmaktadır. Örneğin bu araştırmanın örneklem grubu 7-12. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Gelecek yıllarda, ergenlik döneminin tüm yaş düzeylerinin dahil edildiği örneklem gruplarıyla daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir. Ayrıca, farklı kültür ve aile yapıları odağında farklı bölgelerden seçilen örneklemle karşılaştırmalı çalışmalar yürütülebilir. Son olarak, bu çalışma nicel yaklaşıma dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların öznel iyi oluşuna dair daha detaylı bilgilerin elde edilmesi ve bu doğrultuda verilerin daha geniş kapsamlı yorumlanabilmesi için nitel ya da karma yöntemler içeren çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Etik Kurul Onay Bilgileri

Bu çalışma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Etik Kurulu'nun 21.02.2018 tarih ve 82554930 sayılı kararı ile araştırma ve yayın etiğine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar, bu çalışma kapsamında herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek

Yazarlar, bu çalışma için herhangi bir finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Kaynaklar

- Abalı, O., Onur, M., Gürkan, K., Çelik, Ö. ve Tüzün, Ü. D. (2006). İlköğretim çağı çocuklarındaki davranım bozukluğu semptomlarının sosyodemografik verilere göre değerlendirilmesi. *Düşünen Adam Dergisi*, 19(1), 14-19.
- Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü [ATHGM]. (2011). *Türkiye'de aile yapısı* (Araştırma Raporu). Ankara: Afşaroğlu Matbaası.
- Aktaş, S. (2011). *9. sınıfta anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Amato, P. R., Loomis, L. S., & Booth, A. (1995). Parental divorce, marital conflict, and offspring well-being during early adulthood. *Social Forces*, 73(3), 895-915.
- Antaramian, S. P., Huebner, E. S., & Valois, R. F. (2008). Adolescent life satisfaction. *Applied Psychology*, 57(1), 112-126.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachandran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior* (pp. 71-81). New York: Academic Press.
- Bayraktar, F. (2007). Olumlu ergen gelişiminde ebeveyn/akran ilişkilerinin önemi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 4(3), 157-166.
- Baytemir, K. (2014). *Ergenlikte ebeveyn ve akrana bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide kişilerarası yeterliğin aracılığı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ben-Zur, H. (2003). Happy adolescents: The link between subjective well-being, internal resources, and parental factors. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(2), 67-79.
- Canbay, H. (2010). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Caprara, G. V., & Steca, P. (2005). Affective and social self-regulatory efficacy beliefs as determinants of positive thinking and happiness. *European Psychologist*, 10(4), 275-286.
- Caprara, G. V., Steca, P., Gerbino, M., Paciello, M., & Vecchio, G. M. (2006). Looking for adolescents' well-being: Self-efficacy beliefs as determinants of positive thinking and happiness. *Epidemiologia e Psichiatria Sociale*, 15(1), 30-43.
- Certel, Z., Bahadır, Z., Saracaloğlu, A. S. ve Varol, S. R. (2015). Lise öğrencilerinin öz-yeterlilikleri ile öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 307-318.

- Chou, K. (1999). Social support and subjective well-being among Hong Kong Chinese young adults. *The Journal of Genetic Psychology*, 160(3), 319-331.
- Cicognani, E., Albanesi C., & Zani, E. (2008). The impact of residential context on adolescents' subjective well being. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 18(6), 558-575.
- Çakır, G. (2015). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çirkin, Z. ve Göksel, T. (2016). Mutluluk ve gelir. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 71(2), 375-400.
- Davies, P. T., & Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: an emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116(3), 387-411.
- Davies, P. T., & Lindsay, L. L. (2004). Interparental conflict and adolescent adjustment: Why does gender moderate early adolescent vulnerability? *Journal of Family Psychology*, 18(1), 160- 170.
- Deswal, A., & Sanhi, M. (2015). General well-being in adolescents on the basis of gender and locale. *Scholarly Research Journal for Humanity Science and English Language*, 5(2), 2001-2013.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bullentin*, 95(3), 542-575.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 34-43.
- Diener, E., & Fujita, F. (1995). Resources, personal striving and subjective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(1), 120-132.
- Diener, E., Oishi S., & Lucas R. (2003). Personality, Culture, and Subjective Well-Being: Emotional and Cognitive Evaluations of Life. *Annual Review of Psychology*, 54(1), 403-425.
- Diener, E., Suh, E., & Oshi, S. (1997). Recent findings on subjective well-being. *Indian Journal of Clinical Psychology*, 24(1), 25-41.
- Diener, E., Suh, E., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Diener, E., & Tov, W. (2009). Well-Being on planet earth. *Psychological Topics*, 18(2), 213-219.
- Eken, A. (2010). *Ergenlerin anne-babaya bağlanma biçimleri ile öznel iyi oluş durumları ve sosyal yetkinlik beklentileriyle ilişkileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Emery, E. R. (2012). *Evlilik, boşanma ve çocukların uyumu* (Çev., E. Okan Gezmiş). İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- Ercan, E. S. (2008). *Davranım bozukluğu, çocuk ve ergen psikiyatrisi temel kitabı*. Ankara: Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği Yayınları.
- Eryılmaz, A. (2009). Ergen öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 975- 989.
- Eryılmaz, A. (2011). Ergenlerin öznel iyi oluşlarıyla aile ortamları arasındaki ilişki. *Aile ve Toplum Dergisi*, 7(24), 93-102.
- Eryılmaz, A. (2012). Ergenler öznel iyi oluşlarını anne ve babaları ile ilişki kurmak aracılığıyla nasıl yükseltmektedirler? *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 25(3), 252-257.
- Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2011). Öznel iyi oluşun cinsiyet, yaş grupları ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 139-151.
- Fincham, F. D. (1998). Child development and marital relations. *Child Development*, 69(2), 543-574.
- Fletcher, A. C., Walls, J. K., Cook, E. C., Madison, K. J., & Bridges, T. H. (2008). Parenting styleas a moderator of associations between maternal disciplinary strategies and child well being. *Journal of Family Issues*, 29(12), 1724-1744.

- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). New York: McGraw-Hill International Edition.
- Fraley, R., & Davis, K. (1997). Attachment formation and transfer in young adults' close friendships and romantic relationships. *Personal Relationships*, 4(2), 131-144.
- Fredrickson, B. L., & Joiner, T. (2002). Positive emotions trigger upward spirals toward emotional well-being. *Psychological Science*, 13(2), 172-175.
- Garcia, D. (2011). Two models of personality and well-being among adolescents. *Personality and Individual Differences*, 50(8), 1208-1212.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *Spss for Windows step by step: A simple guide and reference* (10th ed.). Boston: Pearson.
- Gilman, R., & Huebner, E. S. (2006). Characteristics of adolescents who report very high life satisfaction. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(3), 293-301.
- Grych, J. H., & Fincham, F. D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: a cognitive-contextual framework. *Psychological Bulletin*, 108(2), 267-290.
- Grych, J. H., Seid, M., & Fincham, F. D. (1992). Assessing marital conflict from the child's perspective: The children's perception of interparental conflict scale. *Child Development*, 63(3), 558-572.
- House, J. S., Landis, K. R., & Umberson, D. (1988). Social relationships and health. *Science*, 241(4865), 540-545.
- İkiz, F. E. ve Telef, B. B. (2013). The effects of socioeconomic status and gender besides the predictive effect of self-efficacy on life satisfaction in adolescence. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 1201-1216.
- Jekielek, S. (1998). Parental conflict, marital disruption and children's emotional well-being. *Social Forces*, 76(3), 905-936.
- Joronen, K., & Åstedt-Kurki, A. (2005). Familial contribution to adolescent subjective well being. *International Journal of Nursing Practice*, 11(3), 125-133.
- Kartal, M. A. (2013). *Ortaöğretim öğrencilerinin bazı değişkenlere göre öznel iyi oluş ve iletişim beceri düzeyleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuzmayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Katja, R., Paivi, A. K., Marja-Terttu, T., & Pekka, L. (2002). Relationships among adolescent' subjective well being, health behavior and school satisfaction. *Journal of School Health*, 72(6), 243-250.
- Karabeyeser, M. (2013). *Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumları ve stresli yaşam olaylarına göre psikolojik iyi oluşu* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kermen, U. (2013). *Üniversite öğrencilerinin ihtiyaç doyumu ve öznel iyi oluş düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Keyes, C. L. M., Shmotkin, D., & Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 1007-1022.
- Kinsfogel, K. M., & Grych, J. H. (2004). Interparental conflict and adolescent dating relationships: Integrating cognitive, emotional, and peer influences. *Journal of Family Psychology*, 18(3), 505-515.
- Kitzmann, K. M. (2000). Effects of marital conflict on subsequent triadic family interactions and parenting. *Developmental Psychology*, 36(1), 3-13.
- Koss, K. J., George, M. R., Bergman, K. N., Cummings, E. M., Davies, P. T., & Cicchetti, D. (2011). Understanding children's emotional process and behavioral strategies in the context of marital conflict. *Journal of Experimental Child Psychology*, 109(3), 336-352.
- Kulaksızoğlu, A. (1989). Ergen aile çatışmaları ile annenin tutumları arasındaki ilişki ve ergenin problemleri. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 71-87.

- Loveless, T. (2006). *How well are American students learning? With special sections on the nation's achievement, the happiness factor in learning, and honesty in state test scores* (Research Report). Retrieved from <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/03/Brown-Center-Report-2016.pdf>.
- Mahon, N.E., Yarcheski, A., & Yarcheski T.J. (2005). Happiness as related to gender and health in early adolescents. *Clinical Nursing Research*, 14(2), 175-190.
- Medley, M. L. (1980). Life satisfaction across four stages of adult life. *International Journal of Aging and Human Development*, 11(3), 193-209.
- Muris, P. (2001). A brief questionnaire for measuring self-efficacy in youths. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 23(3), 145-149.
- Muris, P. (2002). Relationships between self-efficacy and symptoms of anxiety disorders and depression in a normal adolescent sample. *Personality and Individual Differences*, 32(2), 337-348.
- Myers, D. G., & Diener, E. (1995). Who is happy? *American Psychological Society*, 6(1), 10-18.
- Nur-Şahin, G. (2011). *Üniversite öğrencilerinin kendini açma, öznel iyi oluş ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özen, Ö. (2005). *Ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özkan, İ. (2014). *Ergenlerde anne baba tutumu ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Öztürk, O. ve Uluşahin, A. (2008). *Ruh sağlığı ve bozuklukları*. Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Pallant, J. (2016). *SPSS kullanma kılavuzu: SPSS ile adım adım veri analizi* (Çev. S. Balcı ve B. Ahi) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Piko, B. F., & Hamvai, C. (2010). Parent, school and peer-related correlates of adolescents' life satisfaction. *Children and Youth Services Review*, 32(10), 1479-1482.
- Reisoğlu, S. (2014). *Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarını yordamada beş faktör kişilik özellikleri, mizah tarzları ve duygusal zekânın rolü* (Yayımlanmamış doktora tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Trabzon.
- Saföz-Güven, İ. G. (2008). *Fen ve genel lise öğrencilerinin cinsiyet ve sosyometrik statülerine göre öznel iyi oluş düzeyleri, genel sağlık örüntüleri ve psikolojik belirti türleri* (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Savi, F. (2008). *12-15 yaş arası ilköğretim öğrencilerinin davranış sorunları ile aile işlevleri ve ana baba kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Servet, O. (2017). Mutluluğun Türkiye'deki belirleyenlerinin zaman içinde değişimi. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 17(35), 16-42.
- Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Yüzüncüyıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-19.
- Shek, D. T. L. (2000). Parental marital quality and well-being parent-child relational quality, and Chinese adolescent adjustment. *The American Journal of Family Therapy*, 28(2), 147-162.
- Shelton, K. H., & Harold, G. T. (2007). Marital conflict and children's adjustment: The mediating and moderating role of children's coping strategies. *Social Development*, 16(3), 497-512.
- Solberg, V. S., & Villarreal, P. (1997). Examination of self-efficacy, social support, and stress as predictors of psychological and physical distress among Hispanic college students. *Hispanic Journal of Behavioral Science*, 19(2), 182-201.
- Suldo, S. M., & Shaffer, E. J. (2007). Evaluation of the self-efficacy questionnaire for children in two samples of American adolescents. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 25(4), 341-355.

- Şahin, H., & Karabeyoğlu Akman, Y. (2010). Well-being of university students who have lived abroad: the case of Hacettepe University. *Eurasian Journal of Educational Research*, 40, 171-187.
- Telef, B. ve Ergün, E. (2013). Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının yordayıcısı olarak öz-yeterlik. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 6(3), 423-433.
- Telef, B. B., ve Karaca, R. (2012). Çocuklar için öz-yeterlik ölçeği; Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 169-187.
- Tong, Y., & Song, S. (2004). A study on general self-efficacy and subjective well-being of low-SES college students in a Chinese university. *College Student Journal*, 38(4), 637-642.
- Topuz, C. (2013). *Üniversite öğrencilerinde özgeciliğin öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turner, C. M., & Barrett, P. M. (1998). Adolescent adjustment to perceived marital conflict. *Journal of Child and Family Studies*, 7, 499-513.
- Tuzgöl-Dost, M. (2010). Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre öznel iyi oluş ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(158), 77-89.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2020). *Gelir ve yaşam koşulları araştırması, 2019*. (Yayın No: 33820). <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33820> adresinden erişilmiştir.
- Ulu, P. ve Fışiloğlu, H. (2004). Çocukların evlilik çatışmasını algılaması ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 7(14), 61-75.
- Waterman, A. S. (1993). Two conceptions of happiness: Contrast of personal expressiveness (eudaimonia) and hedonic enjoyment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(4), 678-691.
- Yavuzer, H. (2012). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Extended Abstract

Introduction

The idea that adolescence period will affect the later life of an individual reveals that adolescent-parent and adolescent-friend relationships are of great importance for subjective well-being (Bayraktar, 2007; Fraley & Davis, 1997). Therefore, the environmental factors (Diener & Fujita, 1995; House, Landis & Umberson, 1988) as well as the personality traits of the individual (Baytemir, 2014; Garcia, 2011) in the development of subjective well-being make it necessary to pay attention to the developmental periods of individuals and the relationships established in these periods. Subjective well-being is generally defined as an overall evaluation of an individual's state of experiencing positive (frequently) and negative (rarely) emotions, and getting high satisfaction from various areas of life such as family, career, friendship relations (Diener, 1984).

When it is known that the negative relationships of individuals between their parents can lead to domestic problems, it is necessary to examine various familial factors in more detail. According to the intensity and frequency of these family problems, it is known that negative emotions such as adjustment problems and behavioral problems occur in the childhood (Grych & Fincham, 1990). For this reason, it seems extremely important for adolescents to join the family and to communicate well with the family members (Joronen & Astedt-Kurki, 2005). Therefore, while subjective well-being levels of adolescents who express the family environment in unity and solidarity are positively affected, it is known that there is no contribution to the subjective well-being of adolescents who indicate control and supervision are effective in the family (Eryılmaz, 2011). In addition, parents' indifferent behaviors and negative parenting attitudes affect adolescents negatively (Saföz-Güven, 2008). Life satisfaction of adolescents living with single parents, living with step parents and living with their own parents was also studied. It was

observed that those living with their own parents had the highest life satisfaction, and those living with a single parent had the lowest life satisfaction (Antaramian, Huebner & Valois, 2008).

It could be said that the family is important for individuals to develop positive emotions during adolescence. Besides, as a protective factor, the personal characteristics of the individual also have significant role. One of these personal factors is self-efficacy. Self-efficacy defines people's beliefs about their abilities that have an impact on events affecting their lives (Bandura, 1994). According to Bandura (1994), a strong sense of competence increases the individual's success and subjective well-being in many ways. Thus, considering the concept of self-efficacy which includes social, emotional and academic factors, it is known that having high self-efficacy plays an important role in having positive emotions among adolescents (Telef & Ergün, 2013).

In summary, subjective well-being, which is one of the concepts of positive psychology, needs to be investigated today, and it becomes more important to investigate in this period especially considering the developmental characteristics and changes of adolescents. Subjective well-being is known to be a preventive factor in adolescents' negative mood development. In addition, familial and personal factors are important factors for adolescents to develop positive emotions. Considering its critical role on personality development, the importance of studies for developing positive emotions becomes more evident during adolescence. Thus, the aim of this study is to examine the predictive role of perceived parental conflict, self-efficacy and age variables in explaining subjective well-being of adolescents. In addition, examining the subjective well-being of adolescents in terms of family income, parental status and parental attitudes are the other aims of the research.

Method

This study was conducted in accordance with the correlation and causal comparison method. Dependent variable was subjective well-being, while independent variables were perceived parental conflict, self-efficacy, and age. The research group consisted of 615 (Female= 307, 49.9%, Male= 299, 48.6%, Undetermined= 9, 1.5%) secondary school and high school students studying in Istanbul. Participants consisted of 7-12 grade students. "Personal Information Form", "Adolescent Subjective Well-Being Scale", "Children's Perception of Marital Conflict Scale" and "Self-Efficacy Scale for Children" were used in data collection. "Adolescent Subjective Well-Being Scale" was developed by Eryılmaz (2009) in order to measure the satisfaction and positive emotions of adolescents in various areas of life. The scale consisted of four factors, including satisfaction with family relationships, satisfaction with life, positive emotions, and satisfaction with relationships with important people. "Children's Perception of Marital Conflict Scale" was developed by Grych and Fincham (1992) to determine how children perceive their parents' conflict. It was adapted into Turkish by Ulu and Fıfıloğlu (2004). "Self-Efficacy Scale for Children" was developed by Muris (2001) to examine the self-efficacy of children aged 14-17. The scale had three sub-dimensions: social, academic and emotional. The adaptation studies of the scale into Turkish were carried out by Telef and Karaca (2012). Pearson moments product correlation coefficient, multiple regression analysis, independent groups *t* test, ANOVA and Kruskal Wallis tests were used in data analysis.

Result and Discussion

The main aim of the study was to examine the predictive roles of the perceived parental conflict, self-efficacy and age variables in explaining subjective well-being of adolescents. It was determined that this model established for this purpose was significant ($F(3,608) = 102.25, p < .01$). Accordingly, the variance explained by the model's subjective well-being was 33% ($R^2 = .335, \Delta R^2 = .332$). According to the data obtained in this direction, the perceived parental conflict and self-efficacy predicted the subjective well-being level of adolescents significantly.

However, it was revealed that the age variable did not contribute significantly to the established model. When the literature was examined, it was seen that the studies dealing with the effect of parental conflict on subjective well-being were quite limited. Studies have focused on aggression (Shelton & Harold, 2007), depression (Davies & Lindsay, 2004), adjustment and behavioral problems (Abalı et al., 2006; Ercan, 2008). As a result of these studies, which mostly examined pathological conditions, it was mentioned that there was a positive relationship with parental conflict. In addition to the emerging psychopathology, it is thought that it is necessary to investigate how the adolescent who is exposed to parental conflict evaluates his own life. For this purpose, the data obtained from this study support the studies investigating the change in subjective well-being depending on family relationships (Amato, Loomis, & Booth, 1995; Shek, 2000). This situation suggests that an adolescent who is exposed to parental conflict cannot meet these aforementioned needs, and thus the adolescent cannot evaluate his/her life as a whole positively. In the relevant literature, the results of various studies demonstrated the significant effect of self-efficacy (İkiz & Telef, 2013; Tong & Song, 2004) and perceived parental conflict (Jekielek, 1998; Shek, 2000) on subjective well-being in line with the findings of this study. There are also various studies supporting that there is no significant relationship between age and subjective well-being (Şahin & Karabeyoğlu, 2010; Topuz, 2013).

Correlational tests were computed to investigate the relationship between subjective well-being and some demographic variables; gender ($t = -.78$, $sd = 604$, $p > .05$), monthly income ($F(2,579) = 1.69$, $p > .05$) and parental living ($t = 1.03$, $sd = 609$, $p > .05$), yet the analyses did not yield statistically significant correlation between the variables. However, parental attitude ($X^2 = 87.87$, $p < .05$) showed significant relationship with subjective well-being. When subjective well-being scores of adolescents were listed, it was found that the ones with the highest score were the ones who perceived the family attitude democratically, the protective attitude, the indifferent attitude the authoritarian attitude, and the unbalanced-unstable attitude had the lowest subjective well-being points, respectively. Findings regarding the gender of the study are in line with the findings of other studies conducted with high school students in the literature (Özen, 2005; Tong & Song, 2004). However, some studies reveal that subjective well-being differs significantly according to gender (Ben-Zur, 2003; Saföz-Güven, 2008). Again, the findings obtained from this study with respect to family income are in line with the findings (Çakır, 2015; Reisoğlu, 2014) of studies with adolescents in similar age groups. When living with parents is considered, there are research findings (Diener et al., 2003; Kartal, 2013) in line with the findings of this study. However, there are supportive studies that show that students who perceive their parents with a democratic parental attitude have higher levels of subjective well-being (Eken, 2010; Nur-Şahin, 2011).

In conclusion, this study investigated the concept of subjective well-being among adolescents with some personal and family variables, revealed some significant findings. It was thought that the results of this research could contributed significantly to the development of policies towards adolescents and the planning of preventive and remedial guidance services. Because, fostering individuals with high subjective well-being are among the main goals of mental health and education. However, this study has some limitations. For example, the sample of this research consisted of a formal secondary school in Istanbul and 7-12 grade students who continue their education in four high schools. In future studies, it is recommended to study on all age levels of adolescence and to make more comprehensive evaluations about the subjective well-being level of adolescents. In addition, it is recommended to examine these variables with samples selected from different regions due to different culture and family structures.